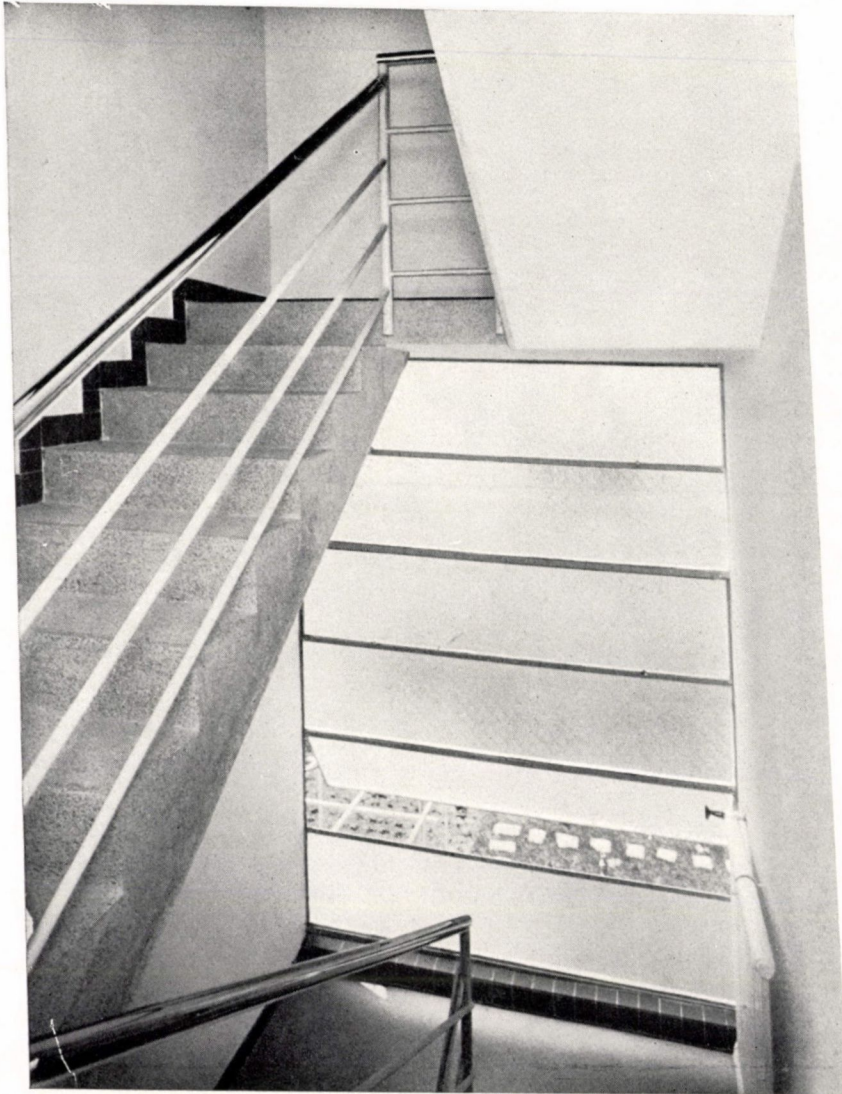

molnár farkas

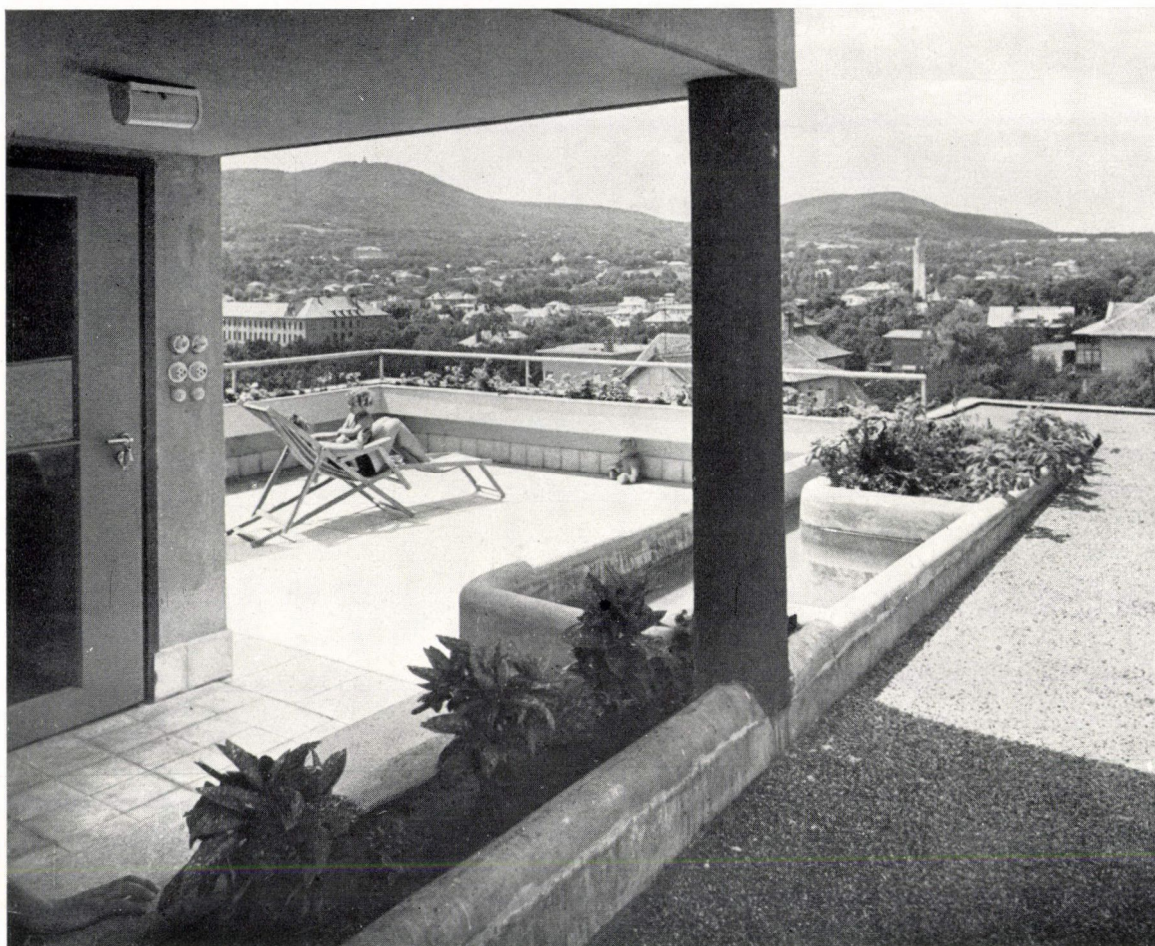
fotó: seidner.

tyoler józsef
építész-mérnök lakóháza a
harangvirág uccában. kivi-
telezte: tyoler józsef.

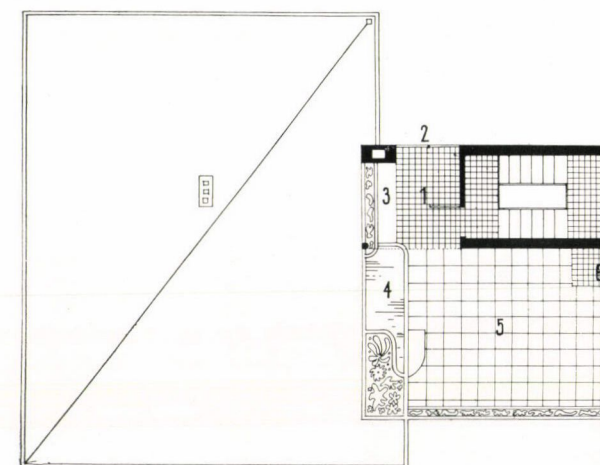
kerti nézet.

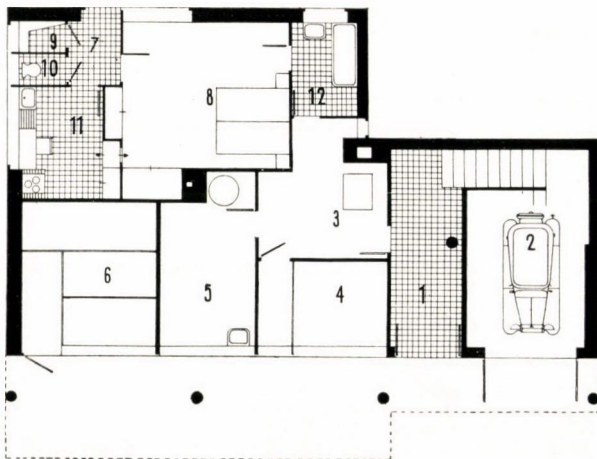
tetőkert, kilátással a jánoshegyre.

1. előtér.
2. bordásfal.
3. pad.
4. vízmedence.
5. napozó.
6. zuhanyozó.

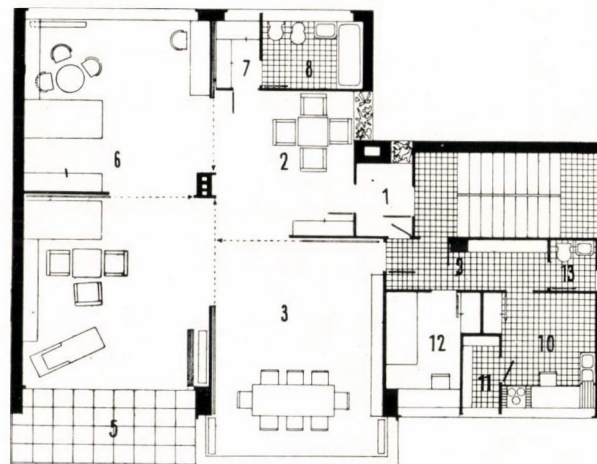

a négy többféle használatú lakóhelyiséget tolófalak választják el egymástól, amelyek tizenkétféle térkombinációt tesznek lehetővé. bármelyik teljesen elzárható, vagy a mellette lévővel egybenyitható. a falakkal azonos jellegű, mennyezetéig érő tolóajtók szétnyitása esetén az összes helyiségek 100 m²-es lakótérre egyesíthetők.

földszint.

emeletek.

földszint.

1. bejáró.
2. garage.
3. fűtés.
4. szén.
5. mosókonyha.
6. kamrák.
7. házmester-előtér.
8. szoba.
9. kamra.
10. W. C.
11. konyha.
12. fürdő.

emelet.

1. belépő.
2. hall.
- 3, 4, 5, 6. lakótér.
7. garderober.
8. fürdő.
9. gazdasági folyosó.
10. konyha.
11. kamra.
12. leányszoba.
13. W. C.

pro és kontra

molnár farkas.

a minimállakások ellen.

a „cirpac” első feladatánál a kisegyszisztenciák lakás-kérdésének megoldását tűzte ki. az 1929. évi frankfurti kongresszus kiadványában lefektetett racionalizált alaprajztípusok azonban nem váltak be. a kisterületre összehúzó, de tulajdonképpen nagyigényű lakások, a széles néprétegeknek nem kellenek. jobban megfelel nekik a kevesebb számú, de tágasabb helyiség, mint a raffináltan beosztott, de csak modern bútorozással használható sok kis fülkéből álló lakás. inkább lemondanak a helyiségek különbejárataról, minthogy parányi előterekben kelljen szoronganiok. megállapíthatjuk, hogy a buszas évek kezdeményezésének még folytatása is alig van, nem hogy ez a mozgalom a kislakás-kérdés megoldásához vezetett volna.

ennek egyik oka bizonyára az, hogy a racionalizált kislakás előállítási költsége drágább, mint az ugyanakkora területű egyszerűbb típusé. de mégha ezt az árkülönbséget sikerült volna áthidalni például olcsóbb szerkezetekkel, akkor is fennáll elterjedésének előbb említett főakadálya. a „cirpac” egy képzeletbeli új embertípus számára tervezett, amely bizonyos higiéniai és biológiai elvek érdekében egyéb igényeit korlátozni tudja és a csökkentett helyiségmértékhez szükséges észszerű életmód szerint tud élni a lakásban. ilyen emberfajta egyelőre ritkaság.

a magyar csoport, elméletével ellentétben, többnyire tágas polgári lakásokat és luxusvillákat épített. ezen ellentmondás következtében gyakran estek abba a hibába, hogy a nagy lakásokhoz minimális méretű előtereket és kabinkonyhákat terveztek. így aztán a „térgazdaságos alaprajzi megoldásokat” sikerült kompromittálniok, mielőtt minimális lakások épültek volna.

a racionalis alaprajzokért.

a frankfurti kongresszus leszögezte, hogy a kisegyszisztenciák lakásszükségletének ki-elégítése társadalmi feladat. a „cirpac” csoportok ebből folyó kötelessége: 1. a lakáshiányt és a rossz lakásokból eredő társadalmi károkat kimutatni, 2. a minimális lakások elméleti feltételeit kidolgozni, 3. indítványokat tenni az olcsó és egészséges kislakások építésére. a lakások megépítése a közület feladata, tekintettel arra, hogy a mai kereseti viszonyok folytán alacsony lakbérek mellett, a kislakásépítés nem lehet rentabilis vállalkozás. az államok nagy többsége azonban ma más feladatokat tart fontosabbnak és sem racionalis, sem másfajta kislakásokat nem épít.

a nagytömegeknek eddig nem is volt módjukban nyilatkozniok, melyik lakásfajta felel meg igényeiknek legjobban. üres szó tehát arról beszélni, hogy az egyszerű munkásember hogyan viselné magát a komplikált lakógépben. bizonyára meg kellene tanítani használatára, amint fel kell világosítani arról is, hogy kell egészségesen élni, betegségeket megelőzni stb.

a munkanélküliségre és mozdulatlanságra ítélt osztályokban, bizony az „új embertípus” kifejlődése lehetetlenség, a mai technikai kultúrának megfelelő észszerű társadalmi berendezkedés ezt is magával fogja hozni.

a német reakciótól befolyásolt tájékoztat-lanság azt állítani, hogy mozgalmunknak nem volna folytatása. ellenkezőleg, „új frankfurtok” épülnek minden világtájon. amsterdamban például csoportunk nemrégiben nyerte el 1000 kislakás építését.

nálunk, az oti-bérházakon kívül, ahol a racionalis telekbeépítést demonstráltuk, nem volt alkalmunk szociális jellegű építkezésre. de az alaprajz térgazdaságosságának vizsgálatát itt is bevittük a köztudatba és sok módosabb építető megköveteli alkalmazását.